תורה אור

נדבה תעשה [אותו] *זה קדשי בדק הבית ואין לי אלא נדבה נדר מנין ת"ל ולנדר יכול אפי' קדשי מזבח תלמוד לומר °ולנדר לא ירצה זה קדשי מזבח ואין לי אלא נדר נדבה מנין ת"ל נדבה רבי אומר לא ירצה בהרצאת גופו הכתוב מדבר היינו תנא קמא א] [א] מאי לאו בהא קמיפלגי דתנא קמא סבר אפי' אקדשיה לדמי נסכים נמי לקי ורבי סבר בהרצאת גופו ב] (נמי) לקי אבל בדמי נסכים לא לקי ש"מ ואלא אותו למה לי לכדתניא *°נדבה תעשה אותו ג] אותו תעשה נדבה ואי אתה עושה תמים נדבה לבדק הבית *מכאן אמרו *המקדיש תמימים לבדק הבית עובר בעשה ומנין אף בלא תעשה שנאמר °וידבר ה' אל משה לאמר לימד על הפרשה ד] שהיא בלאו דברי ר' יהודה א"ל *רבי לבר קפרא ה] מאי משמע א"ל דכתיב לאמר ו] לא נאמר בדברים בי ז] *רבי אמרי (*לא) אמור איתמר המעלה *אברי בעלי מומין לגבי מזבח ח] אמר *רבא ב עובר משום בל תקטירו כולו ט] ומשום בל תקטירו מקצתו [ב] (*אמר אביי) *ג אין לוקין על לאו שבכללות מיתיבי *ד המקדיש בעלי מומין לגבי מזבח עובר משום חמשה שמות תיובתא דאביי אמר י] אביי בגברי קתני אי בגברי עוברין מיבעי ליה אלא פשיטא בחד גברא ותיובתא דאביי אמר יא] אביי [ג] אפיק (א) הקטרת מקצתו ועייל קבלת הדם קבלת דם לר' יוסי ברבי יהודה אית ליה לתנא קמא לית ליה קשיא ל"א והא מדסיפא רבי יוסי בר' יהודה היא רישא רבנן תיובתא דאביי תיובתא: **מתני'** הכהנים ממירין יב] בשלהן וישראל ממירין בשלהן *ה אין הכהנים ממירין לא בחטאת ולא באשם ולא בבכור אמר רבי יוחנן בן נורי מפני מה אין ממירין בבכור אמר לו ר' עקיבא חטאת ואשם מתנה לכהן ובכור מתנה לכהן מה חטאת ואשם אין ממירין יג] בו אף בבכור אין ממירין בו אמר רבי יוחנן בן נורי מה *לו אם אינו ממיר בחטאת ואשם שאין זכין בהן בחייהן תאמר בבכור שזכין בו בחייו אמר לו רבי עקיבא והלא כבר יד] נאמר °והיה הוא ותמורתו יהיה קודש היכן קדושה חלה עליו בבית הבעלים אף תמורה בבית הבעלים טו]: **גמ'** תנן התם *) ו בכור מוכרין אותו תם חי ובעל מום חי ושחוט ומקדשין בו טז] האשה אמר רב נחמן אמר רבה בר אבוה לא שנו אלא בזמן ז הזה הואיל ואית ליה לכהן זכייה בגוויה יז] (הואיל ויש לכהן שותפות בו) אבל בזמן שבית המקדש קיים כיון דתם להקרבה הוא דקאי יח] אין מוכרין אותו תמים חי איתיביה רבא לרב נחמן מוכרין אותו תמים חי חי אין שחוט לא אימת אילימא בזמן הזה מי איכא תם שחוט אלא פשיטא בזמן שבית המקדש קיים וקתני יט] נמי מוכרין אותו תמים חי (אלמא אית ליה לכהן זכייה בגוויה) לא לעולם בזמן הזה כ] מי קתני מוכרין אותו תמים חי אין שחוט לא הא גופא אתא לאשמועינן כא] דבזמן הזה נמי מוכרין אותו תמים חי

איתיביה

ויקרא כב | שם | שם | שם כז

*) מעשר שני פ"א מ"ב ב"ק יב: (בכורות לב)

נדבה תעשה אותו. לבעל מום לדמי קדשי בדק הבית דלמזבח לא אפשר לאקרוביה דהא כתיב (ויקרא כב) לא תקריבו מהם וגו': **אין לי.** רבוי להתפיס בעל מום לבדק הבית: **אלא על ידי נדבה.** כגון הרי זו לבדק הבית: **נדר מנין.** שאם אמר הרי עלי בהמה לדמי בדק הבית שמלוה להפריש בעל מום תלמוד לומר ולנדר והכי כב] נמי דריש נדבה תעשה אותו ולנדר כלומר וכן לנדר: **לא ירצה אלו קדשי מזבח.** דשייכא בהו הרצאה: **אין לי אלא נדר.** דנדר סמוך ללא ירצה ומשמע דאם נדר הרי עלי עולה לא יביא בעלת מום: **נדבה מנין.** שאין ראוי לומר על בעלת מום הרי זו למזבח: **תלמוד לומר נדבה.** ולנדר לא ירצה והכי מידריש נדבה אשר תעשה אותו או נדר לא ירצה: **רבי אמר לא ירצה בהרצאת גופו הכתוב מדבר.** שלא יקריבנו והיינו נמי קדשי מזבח כתנא קמא: [ד] **וקבעי אלא אותו למאי אתא.** כלומר תינח כוליה קרא מוקמת לדרשא דקא דרשת האי נדבה ונדר: **אלא אותו.** דכתיב (שם) נדבה תעשה אותו למה לי: **אותו.** בעל מום אתה מקדיש לבדק הבית כו': **עובר בעשה.** אהאי עשה דאמרינן ואי אתה מקדיש תמימים דהיינו לאו הבא מכלל עשה ועשה הוא: **לא נאמר בדברים.** כלומר בההיא פרשה (ב): **לא אמור.** כלומר הכי אמר הקב"ה לאו אמור להם לישראל דלאו איכא הכא דאי עברי אהך פרשה עוברין בלאו: **אברי כו'.** הנתחים כמשפט עולה: **על לאו שבכללות.** דהקטרת כולו ומקצתו מחד לאו נפקי ואשה לא תתנו מהם כדפרישית לעיל אבל לכולהו איכא לאו לכל חד וחד דהקדש נפיק מכל אשר בו מום לא תקריבו ודרשינן ליה לעיל (דף ו:) לא תקדישו ושחיטה מלא תקריבו אלה לה' דגבי עורת או שבור חריצה מלא תקריבו דגבי מעוך וכתות (ויקרא כב) והאי אין לוקין דקאמר אביי אין לוקין תרתי קאמר אבל חדא כג] איכא ואליבא למאן דאמר חדא מיהא לקי אלאו שבכללות בשילהי פרק שני דפסחים (מא:): **משום ה' שמות.** וחשיב להו להני תרי בתרי: **בגברי קתני.** דלאו בהכי עסקינן דאי עבדינהו לתרווייהו לילקי תרי אלא מילי מילי קתני שאם הקטיר כולו עובר משום בל תקטירו כולו או אם אדם אחד מקטיר מקצתו לוקה משום מקצתו אבל אי מקטיר חד לכולהו לא לקי אלא משום כולו: **אפיק חדא מינייהו.** או כולו או מקצתו ועייל קבלת הדם דנפקא מלא תקריבו דמיד בן נכר: וקפריך קבלת הדם לתנא קמא לית ליה וקחשיב ה': **רישא רבנן.** כלומר רישא רבנן היא דלא מחייבי אקבלת הדם ואפילו הכי קא חשיב ה' וקשיא לאביי: **מתני' הכהנים ממירים בשלהן.** קרבנות שהפריש הכהן כד] לעצמו אם המיר בהן נתפסים בתמורה: **לא בחטאת ואשם.** שנתן לו ישראל שיקריבנו לו אם המיר בו הכהן אינו עושה תמורה על ידו דהא אין לו חלק בו אלא משעת הקטרת אימורין ואילך וזכה בבשר ואמר בברייתא בהאי פירקא אין אדם מתפיס בדבר שאינו שלו: **ולא בבכור.** שנתן לו ישראל וטעמא מפרש הכא במשנה גופה: **מפני מה אין.** הכהנים ממירין בבכור והלא כולו שלהן הוא ומחיים הוא נתנו לו ואין הישראל מתכפר בו: **כשם שאין הכהנים ממירין בחטאת ואשם.** דהא ודאי פשיטא לן דאינו זוכה בהן אלא מהקטרת אימורין ואילך: **מה לי אינו ממיר בחטאת ואשם.** כלומר דין הוא שאין כהנים ממירין בחטאת ואשם כו': **הוא ותמורתו.** מקיש התמורה להקדש עצמו היכן קדושה חלה על ההקדש בבית הבעלים אף תמורה לא תחול אלא בבית הבעלים אבל בבית כהן לא חיילא לגמרי הלכך אין כהן ממיר בבכור אבל ישראל אם המיר בו נתפס בקדושה שהרי ברשותו חלה קדושה על הבכור: **גמ' מוכרין אותו תמים חי.** השתא משמע בין בזמן המקדש בין בזמן הזה והכי משמע אם בית המקדש קיים מוכרין אותו כהן לכהן חי ואותו כהן יקריבנו אבל שחוט לא דבזיון קדשים הוא דלאו אורח ארעא לעשות סחורה בדבר שקרב ממנו למזבח ואי בזמן הזה הוא מוכרין אותו תמים חי בין כהן לכהן בין [ה] כהן לישראל והלוקח ימתין עד שיפול בו מום ויאכלנו דבכור [ו] בזמן הזה משנפל בו מום אין בו אלא איסור גזל שגזל את הכהן ואם מכרו כהן או נתנו לו מותר לאוכלו וכדאמרינן בבכורות [בפ' כל פסולי המוקדשין] (דף לג:) גבי בכור בעל מום כה] (כל פסולי המוקדשין) ב"ה מתירין ואפי' עובד כוכבים מותר לאכול הימנו אבל בתם שחוט בזמן הזה ליכא: **ומקדש בו כהן את האשה.** דממוניה הוא: **לא שנו.** דכהן יכול למוכרו חי: **אלא בזמן הזה.** דלא קאי להקרבה: **ואית לכהן זכייה בגויה.** מחיים דבזמן הזה נמי הוו הבכורות לכהנים: **אין מוכרין אותו תמים חי.** דלית לכהן זכייה בגויה אלא מהקטרת אימורין ואילך: **מי איכא תם שחוט.** הא אי קדשים בחוץ: **מי קתני שחוט לא.** דמשמע מינה דלאו בזמן הזה דבזמן הזה ליכא תם שחוט: **הא גופא קמ"ל.** כלומר מאי דקתני (א) בברייתא גופה אילטריך לאשמועינן דמוכרין אותו תמים חי דס"ד דלית בהו זכייה עד שיפול בו מום ולאו משום שחוט לא דהא בזמן הזה קמיירי ובזמן הזה ליכא תם שחוט:

(א) נ"ל במשנה

בבכור

אביי אמר אין לוקין על לאו שבכללות. פרש"י דהא אין לוקין דקאמר אביי אין לוקין תרתי קאמר אבל חדא לקי ואליבא דמ"ד חדא מיהא לקי אלאו שבכללות בשילהי פ' כל שעה (פסחים דף מא:) לשון רש"י וכן מוכח הסוגיא כו]:

שאין זכין בחייהן. ואם תאמר ואי זכין בהן בחייהן היכי מימר למאן דאמר בגמרא בתר מתכפר אזלינן ויש לומר דר"ל אף בתר מתכפר ולאו לאפוקי בעלים אתי:

לא שנו אלא בזמן הזה. כז] וא"ת האמר פרק שור שנגח הפרה (ב"ק דף נג:) שור ושור פסולי המוקדשין שנגחו אביי אמר חצי נזק ומוקי לה במועד אבל שור של פסולי המוקדשין פטור אלמא לאו רעהו קרינא ביה וקאמר התם נמי דשור של הדיוט שנגח שור של פסולי המוקדשין חייב אלמא משמע דקרינא ביה רעהו וצריך לומר דקמייתא מיירי בבכור כח] דלא מצי פריק *וברייתא [נ"ל ובקמייתא] בשאר קדשים דפריק להו במומן כט] והתם בזמן הזה איירי שהרי האמוראים דאיירי התם עלה לא הוו בזמן הבית ואפילו הכי קאמר התם דלאו ממונו הוא ואם כן קשה דהכא אמר דממונו הוא בזמן הזה וצריך לומר ל] דהכא אתיא כרבי יוסי הגלילי והיא דהתם כרבנן ואע"ג דבפ' קמא דב"ק (דף יג: ושם ד"ה ואם) אמר [ולשני] הא כרבי יוסי [והא כרבנן] נ"ל דלפי זה לא מיתוקמא ההיא סוגיא דפרק הפרה:

אימא

סב א מיי' פ"ה מהל' ערכין הל"ז:

סג ב מיי' פ"א מה' איסורי מזבח הל"ד ופ"ט:

סד ג מיי' פי"ח מהל' סנהדרין הל"ב:

סה ד מיי' פ"א מהל' איסורי מזבח הל"ד ע"ש בכ"מ:

סו ה מיי' פ"א מהל' תמורה הל"ט:

סז ו מיי' פ"א מהל' בכורות הלכה ג:

סח ז מיי' פ"א מהל' בכורות הלכה יז:

עי' בכ"מ במיי' פ"א מהל' איסורי מזבח הג' מסופק

[לעיל ו.]

רש"ק מ"ו

[פסחים מג.]

[לעיל ו.]

[פסחים מג.]

[נ"ל לאמר לאו כך איתא בפסחים]

נ"א איסורי

[נ"ל אביי אמר]

[מנחות נח: פסחים כד. מא: נזיר לח: ב"מ קטו: כריתות ד. ס. סנהדרין סג.]

[נ"ל רב]

הגהות הב"ח

(א) גמ' אמר אביי אפיק (הקטרת מקצתו) תא"מ ונ"ב גי' רש"י חדא מינייהו: (ב) רש"י ד"ה לא נאמר וכו' בההיא פרשה אלא לאמור בלאו הכי אמור הקב"ה הס"ד ואח"כ מ"ה לאו אמור אמור להם לישראל:

רבינו גרשום

קדשים שקדם מום קבוע להקדישן יוצאין לחולין ליגזז וליעבד ושמא במקדיש בעל מום בתמורה קתני [ברייתא]: אפילו הכי בזיא מילתא. דמקדיש בעל מום מעיקרו [מאום שפי ממקדיש] דקל דמקדיש דקל לא הוי ביזוי דדקל ליכא במינו מובחר ממנו אבל בעל מום מעיקרא כיון דאיכא במינו ראוי ומקדיש בעל מום לקי [אפי' מקדיש ליה לדמי נסכים שיביאו בדמיו נסכים לקי] א). [ואלא אותו למ"ל] כיון דקא דרשת הכי נדבה ולנדר ביחד ואלא אותו למאי אתיא לכדתניא כו': עובר בעשה. דלאו הבא מכלל עשה עשה: אברי בעלי מומין. אימורין לוקה משום הקטרת כולו ומשום הקטרת מקצתו דיש בכלל כולו מקצתו. ואביי אמר אין לוקין על לאו שבכללות. על לאו שכולל בו ב' איסורין דכל הקטרת כולו וכל הקטרת מקצתו מחד לאו נפקא מלא תתנו: בגברי קתני. אם הם חמשה אחד מקדיש ואחד שוחט ואחר מקטיר לוקה כל אחד: מתני' הכהנים ממירין בקרבן שלהן. וישראל ממירין בשלהן: אין הכהנים ממירין לא בחטאת ולא באשם של ישראל: והיה הוא ותמורתו יהיה קדש היינו קדושת של ממיר שחלה עליו בבית הבעלים אף כל תמורה בבית הבעלים וכיון שבא ליד כהן יצא מבית בעלים הילכך אין ממירין: גמ' [בכור מוכרין אותו. הכהנים תמים חי ובעל מום חי

שיטה מקובצת

א] קמא אלא לאו תיבת מאי נמחק: ב] גופו הוא דלקי אבל: ג] אותו אתה מקדיש לבדק הבית ואי אתה מקדיש תמימים לבדק הבית: ד] הפרשה כולה שהיא: ה] קפרא. נ"א אסברא לך לאמר לא נאמר בדברים ס"א לא יאמרו דברים והוא היא: ו] עי' בהשמטות בסוף המסכת: ז] בי רב אמרי: ח] מזבח רבא אמר עובר: ט] כולו ומשום בל תקטירו מקצתו אביי אמר אין: י] אמר רב כהנא בגברי תיבת אביי נמחק: יא] אמר לך אביי אפיק חדא מינייהו ועייל: יב] ממירין את שלהן וישראל ממירין את שלהן: יג] ממירין בהן אף בבכור כו' אמר לו ר' יוחנן בן נורי מה לי: יד] כבר. גליון עי' תוס' מנחות דף צג: טו] עי' בהשמטות בסוף המסכ': טז] בו את האשה: יז] בגוויה ס"א הואיל ויש לכהן שותפות בו: יח] דקאי ל"א הואיל ואין לכהן זכיה בגוויה ל"א הואיל ואין לכהן שותפות בו: יט] תיבת נמי נמחק: כ] הזה ומי קתני: כא] לאשמועינן דבכור מוכרין אותו תמים חי. גליון אבל שחוט לא דאי בפנים קדוש הוא ובזיון למכור קדשים ואי בחוץ שחוטי חוץ אסור בהנאה. תוס': כב] תי' נמי נמחק: כג] חדא לקי ואליבא תיבת איכא נמחק: כד] הכהן להקריב לעצמו: כה] מום בפ' כל: כו] הסוגיא דקאמר בסמוך אפיק הקטרת מקצתו ועייל קבלת הדם ואי לא לקי אכולי אכתי בציר ליה חדא: כז] הזה משמע דבכור בזמן הזה ממון בעלים הוא וא"ת: כח] בבכור שור דלא: כט] בזמן ובן פי' רב יהודאי גאון: ל] עי' בהשמטות בסוף המסכת:

ושחוט ומקדש בו את האשה דממונן הוי: הואיל ואית ליה לכהן זכיה בגויה. דכיון דאין מזבח הוי כולו דכהן: אי בזמן הזה מי איכא תם שחוט. הא אין שוחטין את הבכור בזמן הזה אלא במומו כדתנן בבכורות מעשה בכבר של רחלים זקן וכו': לא לעולם בזמן הזה. ודקא קשיא לך מי איכא תם שחוט מי קתני בפירוש בברייתא אבל תם שחוט לא לא תני הכי אלא היא גופא קמ"ל. דמוכרין אותו תמים חי ובזמן הזה:

אם

הגהות הגר"א [א] גמ' מאי לאו כו'. ובגלא"ס נ"ל כן דקאמר יכול אפי' והאיך אפשר לומר כן והא כתיב לא תקריבו אלא דקאי אדמי דהכי משמעי בקדשי ב"ה ר' אומר כו' ולא"ל קרא וכי אתי לנדר דקאי כל מקדישו קאי על נדבה: [ב] שם אמר אביי. נ"ל אביי אמר: [ג] שם אפיק הקטרת מקצתו. גי' רש"י אפיק חדא מינייהו: [ד] רש"י ד"ה וקבעי כו' וי"ל מאי ואלא ול"ג דכיון דדרשינן נדבה ולנדר שניהם לא ירצה לא שייך אותו: [ה] ד"ה מוכרין. כהן לישראל הוא כרבא לקמן: [ו] בא"ד בזמן הזה. ל"ג:

איתיביה *בבכור נאמר לא תפדה ונמכר הוא במאי עסקינן אילימא בזמן הזה אימא סיפא °ואת דמם תזרוק על המזבח בזמן הזה מי איכא מזבח אלא פשיטא בזמן שבית המקדש קיים ובמאי א] אילימא בבעל מום אימא סיפא ואת דמם תזרוק על המזבח ואת חלבם תקטיר ב] מי חזי להקרבה אלא ג] לאו בתם וקתני נמכר הוא (אלמא אית ד] להו לכהן זכייה בגויה) מידי איריא רישא בבעל מום סיפא בתם: מתיב רב משרשיא [א]כהנת *שנתערבה ולדה בולד שפחתה ה] [א] הגדילו התערובות *משחררין זה את זה ושניהם אוכלין בתרומה וחולקין חלק אחד ו] על הגורן בכורן ירעו עד שיסתאבו ויאכלו במומן ז] במאי עסקינן אילימא בזמן הזה מאי שנא דידן ומאי שנא דידהו דידן נמי מומין בעינן אלא לאו בזמן שבית המקדש קיים אי אמרת בשלמא אית ח] להו לכהן זכייה בגויה שפיר אלא אי אמרת לית ליה ט] ליתי גזבר ולישקלא לעולם בזמן הזה ודקא קשיא לך מאי שנא דידן י] ומאי שנא דידהו אנן יהבינן ליה לכהן במומייהו אינהו כיון דאיכא בהו מקצת יא] כהן מפקע ליה לכהנים: ל"א (א) יב] בזמן הזה מאי איריא בכורות דהלין ספיקות אפילו דידן נמי ירעו אלא פשיטא בזמן שבית המקדש קיים ואי בבעל מום ירעו עד שיסתאבו הא מסואבין וקיימין אלא פשיטא בתמין יג] (*והכי הוא דלא מזבני) (ב) ודאי לעולם בזמן הזה מאי קשיא לך אפי' דילן נמי ירעו יד] לא מצינו מדחית ליה לכהן דלא אית כאן ספק כהונה הני ספיקות מדחו לכהן כל חד וחד א"ל לכהן טו] דאנא כהן ואנא כהן: מיתיבי *ר"ש אומר °בהמתה [ב]פרט לבהמת בכור ומעשר שבה שללה פרט לכסף טז] מעשר שני שבה במאי עסקינן אילימא בזמן הזה מי איכא עיר הנדחת והתנן א) [ג]אין עושין עיר הנדחת אלא בב"ד של שבעים ואחד אלא פשיטא בזמן שבית המקדש קיים ובמאי אי נימא בבעל מום יז] היינו בהמתה אלא פשיטא בתם ואי אמרת בשלמא אית ליה זכייה בגויה שפיר אלא אי אמרת לית ליה למה לי יח] *מבהמה [ב] תיפוק ליה משללה ולא שלל שמים לעולם בבעל מום ודקא קשיא לך היינו בהמתה מי שנאכל בתורת בהמתה יט] יצאו בכור ומעשר כ] שאינו בכלל בהמתה דתנן ב) [ד]כל פסולי המוקדשין נמכרין באיטליז (ונשחטין באיטליז) ונשקלין בליטרא חוץ מן הבכור ומן המעשר שהנאתן לבעלים כא] מיתיבי ג) °ומעלה מעל בה' לרבות קדשים קלים שהן ממון בעלים דברי רבי יוסי הגלילי בן עזאי אומר לרבות שלמים אבא יוסי בן דוסאי אומר לא אמר בן עזאי אלא בבכור בלבד כב] במאי עסקינן אילימא בזמן הזה הא דומיא דשלמים קתני אלא פשיטא בזמן שבית המקדש קיים ובמאי עסקינן אילימא בבעל מום הא דומיא דשלמים קתני אלא לאו בתם וש"מ אית ליה לכהן זכייה בגויה כג]

במדבר יח — דברים יג — ויקרא ה — פ"ק מ"ז

א) סנהדרין ב. ב) בכורות לא. לג: ביצה כח. לקמן כא. כד. חולין קלג: ג) ב"ק יב: קדושין נב: ב"ב קכג: זבחים קיד. בכורות מג:

בבכור נאמר לא תפדה. פדיון אין לו שיכנס הפדיון בקדושה והוא יצא לחולין: **אבל נמכר הוא**. כד] ונאכל בקדושה וזו היא קדושה שלא ישחטו באיטליז ולא ישקלנו בליטרא: **אימא סיפא**. דקרא דלא תפדה: **רישא דקרא בבעל מום**. להכי דייקינן ונמכר הוא וסופיה דכתיב ואת דמם תזרוק בתם: **בולד שפחתה**. כה] ואין יודע אי זה כהן ואי זה עבד: **משחררין זה את זה**. כל אחד ואחד כותב אם אני הרב ואתה העבד הרי אתה בן חורין ויהיו מותרים שניהן בבת ישראל: **ושניהם אוכלין בתרומה**. כל זמן שלא שחררו זה את זה דעבד כהן נמי אכיל בתרומה: **וחולקין חלק אחד על הגורן**. כלומר כששניהן ביחד נותנין להן תרומה בבית הגרנות אבל לאחד מהן אין כו] חולקין עד שיבוא חבירו דשמא זה הוא העבד וסבירא ליה להאי תנא דאין חולקין תרומה לעבד אלא אם כן רבו עמו דילמא אתי לאסוקיה ליוחסין: **ובכורן**. כז] של הני תערובות אם נולד בכור בבהמה בעדרן ירעה כו' כדמפרש: **מאי שנא דידן מדידהו**. דידן נמי אין לו תקנה עד שיומם והשתא מאן דקא מותיב לא אסיק אדעתיה סיפא דקתני יאכל במומו לבעלים ואילו דידן הוה יהבינן ליה לכהן במומו ורב נחמן משני לה הכי במסקנא דמילתא: **אלא לאו בזמן המקדש**. ודידן הוה יהבינן לכהן לאקרוביה ואילו דידהו כח] *זכי להו אע"ג דכהן נמי חייבת בהמתו בבכורה כדאמרינן כט] בבכורות בפרק שני במשנה (דף יג.) לא נפטרו אלא מפדיון הבן ופטר חמור הני ירעו משום ל] דבשאר בכורות כהן אינו מפסיד כלום שמקריב הוא עצמו את אימורי בכור ואוכלו אבל הני (ג) דאיכא חד לא] דזר אי הוי יהביה בכורם לאקרוביה תו לא אכלי מיניה דבכור תם בזמן המקדש אינו נאכל לזרים כדאמרינן באיזהו מקומן (זבחים דף נז:) הבכור נאכל לכהנים הלכך ירעה ולכשיסתאב יאכלנו במומו דכל חד וחד אמר לכהן אני כהן ובכור אני אוכלנו דכיון דנפל בו מום אין בו אלא איסור גזל והכא איסור גזל נמי ליכא דשמא זה כהן וזכה בו והמוציא מחבירו עליו הראיה: **שפיר**. משום הכי יש בידו כח לשהותו ולומר שמא כהן אני חכיתי בו תחילה ולא אתנו לכהן ואמתין עד שאוכל לאוכלו: **אלא אי אמרת לית ליה**. לכהן זכייה בבכור מחיים אמאי שבקינן ליה לאפקועיה ממזבח ליתי גזבר ולשקליה וליתביה לכהן מעליא דהא אין בו זכייה אלא ממזבח ואילך אלא ודאי אית ליה לב] זכייה מחיים בבכור תם דהאי ודאי בתם קמיירי דקתני ירעו עד שיסתאבו: **לעולם בזמן הזה**. ומשום הכי ירעה דלא חזי להקרבה ודידן יהבינן להו לכהנים במומייהו דאע"ג דהומם ומותר לזרים מיהו איסור גזל איכא אבל הנך תערובות ליכא איסור גזל דכל חד אומר אני כהן וזכה אני בו וממון המוטל בספק הוא והמוציא מחבירו עליו הראיה: **בהמתה**. גבי עיר הנדחת כתיב (דברים יג) ואת בהמתה לפי חרב בהמתה משמע בהמה דידה שאין לגבוה חלק בה: **פרט לכסף מעשר שני שבה**. ואליבא דמ"ד מעשר שני ממון גבוה הוא: **אין עושין עיר הנדחת כו'**. בפ"ק דסנהדרין מפרש טעמא: **היינו בהמתה**. דכהן אוכל את הבכור וישראל את המעשר ואין לגבוה חלק בהן: **שפיר**. משום הכי איצטריך קרא למעוטיה דלא לד] נפיק משללה ולא שלל שמים דהאי לאו שלל שמים הוא דזכה כהן בגוויה ל"א אלא פשיטא בתם [ג] והא ממעט לה מתורת בהמתה אלמא ממונא דכהן הוא ומיפרשא נמי כלישנא קמא דמדאיצטריך למכתב בהמתה ולא נפקא ליה משללה שמע מינה אית ליה לכהן זכייה בגויה מחיים: **לרבות קדשים קלים**. שאם הפקיד שלמים או בכור או מעשר אצל חבירו וכפר ונשבע והודה משלם קרן וחומש וקרבן שבועת הפקדון לפי שהם ממונו וקרינא ביה וכחש בעמיתו: **בן עזאי אומר לרבות שלמים**. קסבר דודאי הן ממונו אבל מעשר לא דליהוי לאו ממונו הוא לה] ולא יכול למוכרו חי ולא שחוט לא תם ולא בעל מום והכי מפרש בפרק ארבעה אבות נזיקין: **לא אמר בן עזאי אלא בבכור**. שהפקיד לו] [כהן בכורו] אצל אחר וכפר ונשבע א) (והודה) אבל שלמים לז] לא היה ממונו הואיל וחיילא עלייהו קדושה שטעונין סמיכה ונסכים ותנופת חזה ושוק ומעשר נמי לא הואיל ואינו יכול למוכרו והכי מפרש בפרק קמא דנזיקין (ב"ק דף יב:): **הא דומיא דשלמים קתני**. ושלמים בזמן הזה ליכא: לח] **דאי בבעל מום הא דומיא דשלמים קתני**. ושלמים ודאי שלמים תמימים קא מרבי דממונו הוא דאין בהן מעילה מחיים דבשלמא בבכור גבי כהן איכא לפלוגי בין תם לבעל מום משום דתם איכא למימר לא זכי ביה כהן אלא משלחן גבוה והיינו מהקטרת אימורים ובעל מום דלית ביה הקרבה זכי ליה רחמנא מיד אבל גבי שלמים דישראל ליכא למימר ישראל משלחן גבוה לט] זכי הלכך לא שנא תמין לא שנא בעלי מומין מחיים זכי בהו: **אלא לאו בתם**. וקא מחייב לכופר [בבכור] קרבן שבועה אלמא ממונא דכהן הוא מ] [ד] ב) (ובבכור):

לעולם

א) ס"א ל"ג ב) נ"ק מ"ז

אימא סיפא את דמם תזרוק על המזבח. אסיפא דקרא קאמר: **בבכור** נאמר לא תפדה. דלעולם הוא בקדושתו לענין דאינו נמכר באיטליז ואין נשקל בליטרא: **ובמאי** אילימא בבעל מום היינו בהמתה. ואם תאמר לימא דאתיא כרבנן דאמרי דלאו ממוניה הוא מא] וי"ל דעיקר הקושיא אינה אלא ממעשר דלכ"ע בעל מום ממוניה הוא. הרמ"ה: **אילימא** בזמן הזה והא דומיא דשלמים קתני. ובפ"ק דב"ק (דף יב:) פרש"י דבזמן בית המקדש איירי דהא קרא בשבועת הפקדון איירי בזמן בית המקדש הוא דמחייבין ליה אשם ונראה דמש"ה נקט הכא דומיא דשלמים ולא רצה לומר כדפרש"י בב"ק (שם) משום דבלאו הכי צריך לומר דומיא דשלמים כדי להוכיח דבתם איירי ולא בבעל מום כדאמרינן בסמוך:

וכי

מסורת הש"ס

לעיל ה: ב"ק יג. בכורות לג. [לג:]

יבמות לט. [גיטין מב: ע"ש]

[במשנה דיבמות איתא ושחררו זה את זה אלא משום מסקנת רבא שם ק ע"א אימא כופין ומשחררין זה את זה נקט רב משרשיא המשנה כהן לישנא משחררין וא"ו ועמ"ש בגיטין מב ע"ב על הגליון]

רפ"ק ש"מ דזכי כהו וגי' נ"ק והכי הוא דלא מזבני ודאי מזבני לעולם כו'

ס"א רועה

סנהדרין קיב: ע"ש

הגהות הב"ח

(א) גמ' ל"א אי בזמן הזה: (ב) שם והכי הוא דלא מזבני אבל מזבני ודאי לעולם וכו' נמי ירעו אנן לא מצינו: (ג) רש"י ד"ה אלא לאו וכו' אבל הני דאי לחד דודאי הוי יהביה בכורם לאקרוביה תו לא אכלי מיניה דבכור תם:

רבינו גרשום

(אם) בבכור נאמר בו לא תפדה תמכר הוא. דכהן מוכר אותו דהא לא כתיב בית לא לא ימכר ולא לא יגאל: לעולם בזמן שבית המקדש קיים. ודקא קשיא לך מי איכא ואת דמם תזרוק לעולם בבעל מום עסקי' ובזמן שבית המקדש קיים ולא קשיא רישיה דקרא דכתיב לא תפדה ואמרינן דנמכר הוא בבעל מום דתניא וסיפיה ואת דמם תזרוק בתם קמיירי: הגדילו התערובות הרי אוכלין בתרומה מסה נמשך דכל חד אמר אם כהן אני תנו לי בשביל עצמי אם עבד כהן אני הרי מותר בתרומה: ונוטלין חלק אחד על הגורן דחד הוי כהן להוד.] ותני עלה דההוא בכורות של אלו תערובות אינן רשאין למוכרן דאין רשאי למכור בכור אלא כהן ודאי אלא ירעו עד שיסתאבו ויאכלו במומן לבעלים דאע"ג דחד מינייהו לא הוי כהן מצי למיכליה דהא לא אסור בכור למיכלה במומו לישראל ולא כהן דעלמ' מצי למיפקית מידידהו דכל חד וחד מצי אמר ליה אייתי ראיה דלאו כהן אנא ושקליה: אי בזמן הזה מאי שנא דידן ומאי שנא דידהו. כלומר הא כל בכורות דכולי עלמא נמי מומין בעינן דלא מתאכלי אלא במומיהן: אלא לאו בזמן שבית המקדש קיים מיירי ואי אמרת בשלמא דבכורות דעלמ' דכהנים נמורין

[illegible]

עין משפט נר מצוה

סט א מיי' פ"כ מהל' איסורי ביאה הלכה יז טוש"ע אה"ע סי' ג סעי' ח ופסק שהוא ספק כהן:

ע ב מיי' פ"ד מהל' ע"ז הלכה יג:

עא ג מיי' שם הל"ג:

עב ד מיי' פ"א מהל' איסורי מזבח הל"ב:

שיטה מקובצת

א] ובמאי עסקינן אילימ': ב] תקטיר ואי בבעל מום מי: ג] אלא בתם. תימה א"כ אמאי איצטרי' לא תפדה פשיטא דלא אשכחן פדיון בתמימים ולמסקנא דמוקי ליה בבעל מום הוי מצי למיפרך ולטעמיך לא תפדה למה לי. תוס': ד] אית ליה (אות ר' נמחק) לכהן זכיה בגויה. גליון ק"ק לרבא מאי מספקא ליה פשיטא דקרא בתרוייהו משתעי דמקרא ובשרם יהיה לך נפקא בפ' ב"ש תם ובעל מום: ה] שפחתה. ס"א הרי אלו אוכלין בתרומה וחולקין חלק אחד על הגורן ותני עלה בכורן כו' וכן גרים הרמ"ה ועיין ביבמות (דף צט ע"א): ו] חלק אחד בגורן ובכורן ירעו עד שיסתאבו. גליון י"מ עד שנה אבל משנה ואילך שכר בבל תאחר כדאמר בראש השנה (דף ח) דכתיב לפני ה' אלהיך תאכלנו שנה בשנה וי"מ דוקא בבכור ודאי אבל בבכור תערובות ליכא בל תאחר אם ממתין עד שיאכל הוא עצמו. תוס': ז] במומן לבעלים במאי עסקינן כו' מ"ש דידן מדידהו דידן: ח] אית ליה לכהן: ט] עי' בהשמטות בסוף המסכת: י] דידן מדידהו אנן: יא] מקצת כהונת מפקע ליה מכהנים מתיבת ל"א עד תיבת מיתיבי ר"ש אומר בס"א אינו: יב] ל"א אילימא בזמן: יג] בתמין והלין הוא דלא מצי מזבני הא כהנים ודאין מזבנין לעולם: יד] ירעו אנן לא: טו] לכהן אנא כהן: טז] עי' בהשמטות בסוף המסכת: יז] היינו בהמתה א)שאינן נאכלין בתורת בהמתה פי' אינם נמכרים באיטליז ואינם נשקלים בליטרא ויס"ג כדקתני כל פסולי המוקדשים נמכרים באיטליז ונשקלים בליטר' כו' ופירושא בעלמא. תוס': יח] לי בהמתה תיפוק: יט] בהמתה. בבכורות (דף כא ע"ב ודף לא ע"א בתוס'): כ] ומעשר שאינן נאכלין בתורת בהמתה: כא] עי' בהשמטו' בסוף המסכת: כב] בלבד אימתי אילימא תיבות במאי עסקינן נמחק: כג] עי' בהשמטות בסוף המסכת: כד] הוא ויאכל בקדוש' וזו היא הקדוש': כה] ואין ידוע: כו] אין נותנין עד שיבא: כז] ובכורן דהני תערובו' תיבת של ל"ש: כח] תיבות זכי להו ל"ש: כט] כדאמרי' בפ' שני

[illegible]

הגהות הגר"א

[illegible]

אמר א] אביי לא לעולם בתם ב] ובבכור בחוצה לארץ ורבי שמעון היא דאמר *אם באו תמימין יקרבו מיתיבי אמר לו רבי יוחנן בן נורי מה לי אם ג] אינו מימר בחטאת ואשם שהרי אין זכין בהן בחייהן תאמר בבכור שזכין בחייו במאי עסקינן אילימא ד] בבעל מום הא דומיא דחטאת ואשם ה] קאמר אלא לאו בתם וקתני ו] זכין בו בחייו אמר רבינא הא נמי בבכור בחוצה לארץ [א] ורבי שמעון היא [ב] דאמר אם באו תמימים יקרבו לימא כתנאי בכור *בבית הבעלים ז] עושין תמורה בבית הכהן אין עושין תמורה רבי שמעון בן אלעזר אומר כיון שבא לידי כהן ח] אין עושין תמורה היינו תנא קמא מאי לאו הכי קאמר ט] בבית כהן (א) הוא עושה תמורה ואין בעל עושה תמורה אלמא אית ליה לכהן זכייה בגוויה [ג] לא י] קשיא הא רבי יוחנן בן נורי הא רבי עקיבא אמר רב חסדא לא שנו אלא כהן לכהן אבל כהן לישראל אסור מ"ט יא] דלמא אזיל ישראל ושדי ביה מומא וממטי לחכם ואומר ליה יב] בכור זה נתן לי כהן במומו ומי שרי חכם הכי והא *אמר רב יג] אין רואין בכור לישראל [ד] אלא א"כ כהן עמו אמר רב הונא בריה דרב יהושע היינו טעמא דישראל אסור א) מפני שנראה ככהן המסייע בבית הגרנות מר זוטרא איקלע לבי רב אשי יד] אמרו ליה לטעום מר מידי אייתו לקמיה בישרא א"ל ליכול מר ב) דמיברי משום דבוכרא הוא טו] מנא לכו הא אמרו ליה דזבן לן פלוני כהן טז] אמר להו לא סבירא לכו הא דאמר רב הונא בריה דרב יהושע מפני שנראה ככהן המסייע בבית הגרנות אמרו ליה לא סבירא לן ג דאנן מיזבן קא זבנינן אמר להו ולא סבירא לכו יז] הדתנן *עד כמה ישראל חייב ליטפל בבכור ג בדקה שלשים יח] ובגסה חמשים יום ד ואם אמר לו תנהו לי בתוך זמנו הרי זה לא יתננו לו ואמר רב ששת מה טעם מפני שנראה ככהן המסייע בבית הגרנות א"ל התם מוכחא מילתא הכא מזבן קא זבנינן יט] לשון אחר אמרו ליה הכא לא יהיב דמי הכא קא יהיב דמי מאי אמרת כ] מוזיל כהן גביה דסבר כהן דכי הוי ליה בכור אחרינא יהיב ניהלי כא] לא דמסיק אדעתיה

בכורות כו:

א) [קדושין ו: בכורות כו:] ב) [עי' תוס' בכורות יט. ד"ה דהן]

לעולם בתם. ולא קשיא לרב נחמן דהאי דזכי ביה כהן מחיים בבכור בחוצה לארץ עסקינן דסתמיה לאו להקרבה קאי אפי' בזמן בית המקדש ודומיא דשלמים הוא דאי מייתי ליה מצי לאקרוביה אבל סתמיה לאו להקרבה קאי: **ור' שמעון היא**. דאמר לקמן בפ' אלו קדשים (דף כא.) אם באו בכורות תמימים מחוצה לארץ יקרבו אם באו אין לכתחילה לא: **דומיא דחטאת ואשם קתני**. והאי חטאת ואשם בתמימים קמיירי דקתני אין זוכין בהן הכהנים בחייהן אבל לאחר שחיטה זוכין אלמא בבני הקרבה עסקינן: **לימא כתנאי**. אי זכי כהן בבכור תם מחיים בזמן בית המקדש אי לא: **מאי לאו הכי קאמר**. תנא קמא בבית כהן כב] אינו עושה תמורה על ידי בעלים אלא על ידי כהן אבל כהן ממיר בו דאית ליה זכייה בגויה כג]: **לא**. בפלוגתא דרבי יוחנן בן נורי ורבי עקיבא דמתני' קא מיפלגי והיא הא אוקימנא בבכור בחוצה לארץ וקאמר תנא קמא כהן עושה בו תמורה משבא לידו דהא זכי ביה מחיים דסתמיה לאו להקרבה כד] כרבי יוחנן בן נורי ור' שמעון כר' עקיבא דאע"ג דאית ליה זכייה בגוויה אינו עושה תמורה על ידו דנפקא ליה מהקישא כדמפרש במתני' היכן קדושה חלה עליו כה] כו' [ה] *ע"א עושה (ב) תמורה כו] [ו] דישראל והכהן אינו עושה תמורה לא זה ולא זה: **רבי שמעון בן אלעזר כו'**. זה וזה כהן וישראל מאי לאו דרב נחמן איכא בינייהו דהאי דקאמר תנא קמא אבל א) כהן אינו עושה תמורה (ג) כז] דאית ביה זכייה בגוויה כרב נחמן ורבי שמעון לית ליה דרב נחמן לא דכולי עלמא [ז] *לית להו דרב נחמן בבכור מעליא והכא בפלוגתא דרבי יוחנן בן נורי ורבי עקיבא פליגי ובבכור בחוצה לארץ והכי אמר ת"ק דכהן אין עושה בו תמורה ור' שמעון *כר' עקיבא ל"א לימא כתנאי בכור אבל כהן אינו עושה תמורה לא ישראל ולא כהן ואמרי הכי מימר הוא דלא מימר הא זבוני מזבין ליה רבי שמעון בר אלעזר אומר [ח] כיון שבא ליד כהן זה וזה אינו עושה תמורה כלומר דאפילו זבוני לא מצי מזבין ליה דכל תנא בתרא לטפויי מילתא קאתי מאי לאו דרב נחמן איכא בינייהו דתנא קמא (ד) אית ליה דרב נחמן [ט] ור' אלעזר לית ליה דרב נחמן כח]: **לא שנו אלא כהן לכהן**. יכול למוכרו תמים: **בכור זה נתן לי כהן במומו**. אבל כהן לכהן ליכא למימר הכי דכהן המביא בכור להראותו לחכם צריך להביא עדים שנפל בו אותו מום מאליו דאמרינן בבכורות בפרק כל פסולי המוקדשין (דף לה.) כל מומין הראוין לבא בידי אדם רועי ישראל נאמנים רועי כהנים אינם נאמנים דנחשדו כהנים על הבכורות: **ומי שרי חכם הכי**. [י] אפי' הוי מום קבוע ומי שרי חכם את הבכור לישראל בלא כהן עמו: **אלא אם כן כהן עמו**. דשמא כשידע זה שמום קבוע הוא דלא הוי קדשים בחוץ אכיל ליה ולא חייש לגזילה דכהן הלכך בעינן כהן בהדיה כט] ולא מצי למימר בכור זה נתן לי כהן במומו דאמרינן ליה אייתי לי ההוא כהן דיהביה לך דכל כמה דלא אייתי ליה לא שרינן ליה הבכור אלא א"כ (ה) יהיב ליה ל] כהן: **היינו טעמא דישראל** [יא] **אסור**. לקנות בכור תם מן הכהן משום דסתם בכור תם בזמן הזה נמכר בזול דבעי לוקח לשהוייה עד שיומם הילכך הוה האי ב) כהן דמוזיל גבי ישראל נראה ככהן המסייע בבית הגרנות לזרות ולעמר כדי שיתנו לו התרומות והוי חילול השם דמחזי כמאן דשקיל לתרומה בתורת שכירות והאי כהן נמי מיחזי דמשום הכי מוזיל לישראל כי היכי דליתיב ליה בכורות שיוולדו לו בעדרו: **ליכול מר דמברי**. שבשר בכור בריאה לאכול לא] מאחר הבשר: **מנא לכו הא**. מי נתנו לכם הא אינכם כהנים: **ולא סבירא לכו**. [יב] דאסור לקנות בשר בכור מכהן דלמא מוזיל גבייכו ונראה ככהן המסייע: **מיזבן זבנינן**. וליכא למיחש למסייע דהא לא יהיב לן במתנה: **ליטפל**. לטרוח בו לגדלו קודם שיתננו לכהן: לב]**ככהן המסייע**. דהשתא הוי סיוע שמגלו מלטרוח בו (ו) בלבד שיתנו לו: **מוכחא מילתא**. לג] דהא מסייע הוא שהרי מיד מגלו מן הטורח והמזונות: **מאי אמרת דלמא מוזיל**. כהן לד] כי היכי דניתיב ליה בכורות דידן ולא לכהן אחר: לה] **לא**. **עביד הכי**: דמסיק אדעתיה

בולינא

א) ישראל כהן אינו עושה תמורה דלית ביה נ"ק ב) נ"א כהן דמוכר בכור דמוזיל גביה כו' נ"ק

ורבי שמעון היא דאמר אם באו תמימים יקרבו. נו] אבל לכתחלה לא וטעמא משום דיש להם פרנסה במקומם ורבי עקיבא פליג ואמר דאפילו דיעבד לא יקרבו ומפרש טעמא משום דאיתקש בכור למעשר בהמה ומעשר בהמה למעשר דגן מה מעשר דגן אינו בא מחוצה לארץ לארץ ישראל אף בכור ומעשר כו' וא"ת אמאי לא אוקמא כר' עקיבא דלדידיה הוי טפי ממעט *וי"ל דלר' עקיבא לא הויא כל כך דומיא דשלמים נז]: **לא** בפלוגתא דרבי יוחנן בן נורי ורבי עקיבא דמתני' קמפלגי. כלומר וההוא אוקימנא בבכור חוצה לארץ:

דלמא אזיל ישראל ושדי ביה מומא וממטי ליה (לחבריה) [לחכם] ואמר בכור זה נתן לי כהן במומו. ואם תאמר מאי בכך והא לא שרו ליה כיון דנפק המום מיד כהן בלא עדים שהרי נחשדו הכהנים על זה ויש לומר דהכי קאמר נתן לי כהן במומו וקמי דידי נפל בו מום מאליו וא"ת היכי חייש דלמא אזיל ישראל ושדי ביה מומא והרי לא נחשדו ישראל על כך כדאמרינן בבכורות (דף לה.) דבכור ביד ישראל הכל נאמנין עליו דכהנים הוא דחשידי אמומי אבל ישראל לא חשידי ואין לומר דה"מ בודאי בכור היכא דסופו ליתנו לכהן דאין ישראל חוטא ולא לו דהא בפרק כל פסולי המוקדשין (שם דף לה:) אמר רב נחמן גבי ספק בכור בעליו מעידין עליו ויש לומר דלא דמי דה"מ כשהיה תם תחילה ביד ישראל אז ירא להטיל בו מום מאחר שנולד ברשותו דאין לו להשמט בשום דבר אבל הכא דיש לו לתלות שנתן לו הכהן במומו יש לחשדו עליו ונראה דלכך לא רצה לומר בענין אחר דלמא אזיל ישראל ושדי ביה מומא ומראהו לחכם ואמר דמעצמו נפל ולא יאמר כהן נתנו לי דכה"ג לא עביד *דלמא יחשדוהו עליו ולומר מה לו לטרוח עליו ולהביאו לחכם כיון דלאו דידיה הוא ופריך והא אמר רב יהודה אין רואין בכור לישראל אלא אם כן כהן עמו והטעם שמא יעכבנו לעצמו ולא יתננו לכהן וכיון דצריך להביא הכהן לא מצי אמר בכור זה נתנו כהן במומו דאמרינן ליה אייתי (*ראייה) ההוא כהן דיהבא לך דכל כמה דלא אייתי ליה לא שרינן ליה הבכור:

לשון רש"י היינו טעמא דנראה ככהן המסייע בבית הגרנות. דרגילות הוא למוכר בכור דמוזיל גבי [ישראל] כדי שיתן לו בכור פעם אחרת וכל שכן דאסור לקבלו במתנה וצריך ליזהר שאם אמר ישראל לכהן הילך בכור זה אם אמר לו הכהן שלך יהא אז אסור לקבלו מפני שנראה ככהן המסייע בבית הגרנות:

שנאמר

עג א מיי' פ"א מהל' תמורה הל"ט:
עד ב מיי' פ"א מהל' בכורות הלכה ג ע"ש טוש"ע יו"ד סי' שו סעי' ו:
עה ג מיי' שם הלכה יד ועי' שם סעי' כ:
עו ד מיי' שם הל' כו טוש"ע שם סעי' ג:
[עי' תוס' ב"ק יב: ד"ה [illegible]]

שיטה מקובצת

א] אמר רבינא לעולם תיבות אביי לא נמחק: ב] ובבכור בחו"ל ור"ש. גליון לקמן בסוף פרק אלו קדשים מוקי כר' ישמעאל והכא נקט ר"ש משום שנזכר במשנה וא"ת רב נחמן דאוקי מתני' בבכור בזמן הזה לוקמא בזמן בהמ"ק ובבכור בחו"ל וכר"ש וי"ל דניחא ליה לאוקמא לאחר החורבן שאז נשנית אע"פ שהברייתא בזמן הבית איירי: ג] אם אין ממירין בחטאת: ד] עי' בהשמטו' בסוף המסכת: ה] ואשם קתני אלא. תיבות קאמר נמחק: ו] עי' בהשמטו' בסוף המסכת: ז] בבית הבעלים עושה תמורה בבית הכהן אין עושה תמורה: ח] כהן זה וזה אין עושה תמורה ס"א מברות הני תנאי כר"ש סבירא להו דאמר היכן קדושה חלה בבית בעלים מאי לאו דרב נחמן איכא בינייהו לא הא ר"ע הא ר"י בן נורי אמר רב חסדא כו': ט] עי' בהשמטות בסוף המסכ': י] לא בפלוגתא דר"י ב"נ ור' עקיבא קא מפלגי. אמר רב חסדא: יא] מ"ט אילימא דלמא. ל"א מ"ט אילימא דלמא א) מעכב ליה ישראל לבכור דהוי בתוך עדריה עד דנפיל ביה מומא ואמר בכור זה נתן לי כהן. הא לא חזי ליה חכם עד דאתי כהן בהדיה דאמר רב יהודה כו' וכי אתי כהן הוא מגלה. אמר רב הונא בריה דרב יהושע משום דנראה כו': יב] עי' בהשמטו' בסוף המסכת: יג] רב יהודה אין: יד] אשי. ס"א איתי לקמיה בשרא לא קא אכיל אמרי ליה אמאי לא קא אכיל מר אמר להו חלש לי עלמא אמרי ליה ליכול מר דראשית הוא אמר להו מנא לכון הדין אמר ליה כו': טו] הוא אמר להו מנא: טז] כהן ס"א במומו: יז] לכו הא דתנן: יח] שלשים יום ובגסה נ' יום ואם אמר לו הכהן בתוך זמן זה תנהו לי הרי זה לא יתנו לו ואמר: יט] עי' בהשמטות בסוף המסכת: כ] אמרת דלמא מוזיל כהן גבן ותיבות דסבר עד תיבת דמסיק נמחק: כא] לאיי מסיק: כב] כהן אין עושה: כג] בגויה ואתא רשב"א למימר כהן לא עביד תמורה דלית ליה זכיה בגוית: כד] להקרבה קאי כו': כה] עליו ל"א כהן אצל ישראל עושה תיבות כו' ע"א נמחק: כו] הישראל והכהן אצל כהן אינו אות ד' נמחק: כז] תמורה ישראל קאמר אבל כהן עושה תמורה דאית ליה זכיה: כח] נחמן לא כו' לא: כט] בהדיה וכיון שכן לא מצי: ל] ליה לכהן הס"ד: לא] לאכול יותר משאר בשר הס"ד: לב] מתיבת ככהן עד תיבת מוכחא נמחק: לג] מילתא כאלו מסייע תיבת דהא נמחק: לד] כהן גבן כי: לה] אחר לאיי לא: לו] יקרבו ובב"ק מסיק באו דיעבד אין אבל: לז] דשלמים בני הקרבה נינהו ובכור בחו"ל לר"ע לאו בר הקרבה הוא כלל אבל לר"ש דאמר קרב בדיעבד הוי שפיר דומיא דשלמים הס"ד:

א) עי' בריט"א אלגאזי על הלכות בכורות להרמב"ן ז"ל בפ"ה דבכורות דהביא גירסא זו בשם הרמב"ה ז"ל וכתב דבזה נסתלק קושית התוס' כאן ד"ה דילמא וא"ת היכי חייש כו'.

[לקמן כא. ב"ק יב:]

◆

הגהות הב"ח

(א) גמ' הכי קאמר בבית כהן כהן הוא עושה: (ב) רש"י ד"ה לא בפלוגת' וכו' ע"א עושה דנישא בבית בעלים תמורה דישראל והכהן אינו עושה תמורה דסיפא בבית כהן לא זה ולא זה: (ג) ד"ה רבי שמעון וכו' אינו עושה תמורה ואלא ישראל דהיינו אלא בעלים עושים דאית ביה זכייה בגויה לא כרב נחמן ור' שמעון אית ליה דרב נחמן לא דכ"ע אית להו דר"נ: (ד) בא"ד דת"ק לית ליה דרב נחמן ור"א אית ליה דרב נחמן: (ה) ד"ה אא"כ כו' אלא"כ מייתי ליה הס"ד: (ו) ד"ה ככהן וכו' ובלבד ג"כ ר"ל רק שיתנו:

גירסת רש"ק אין וגי' הג"ק ע"א עושה תמורה ישראל ובבית כהן אינו עושה תמורה לא זה ולא זה רשב"א אומר כו' אבל בבית ישראל זה וזה כהן וישראל עושים תמורה מאי לאו כו' והד"א

◆

רבינו גרשום

הא דומיא דשלמים קתני. אבא יוסי ושלמים אינה אלא בזמן בית המקדש: אלא פשיטא כו'. האדומיא דשלמים קתני דמצי קרבי אמר רבינא לעולם דבזמן בית המקדש קיים אפילו הכי לא קשיא לרב נחמן דהכא באיזה בכור קתני אבא יוסי דהוי ממונו דמצי זבין ליה בבכור הבא מחוצה לארץ לארץ ואליבא דר' שמעון דאמר (לקמן בפרק אלו קדשים) [בבבא קמא] אם באו תמימים מחוצה לארץ יקרבו אם באו אין אבל לכתחלה (לא) אין חייבין [להביאן] ולהקריבן הואיל והוא כן שאין חייב לכתחלה להביאן ולהקריבן הלכך הוי ממונו ומצי מזבין ליה אבל בכור דארץ ישראל דבעי מקריב ליה לא מצי מזבין ליה כרב נחמן: מאי לאו הכי קאמר. תנא קמא: בבית כהן. אין עושה תמורה לבעלים קאמר אבל כהן עושה תמורה ומדכהן עושה תמורה אלמא מצי מזבין ליה ור' שמעון בן אלעזר סבר כיון שבא ליד כהן אין עושה תמורה אפי' כהן דלא זכי ביה והיינו כרב נחמן: לא הני תנאי בפלוגתא דר' יוחנן בן נורי ור' עקיבא קא מיפלגי. דתנא קמא דאמר בבית כהן אין עושה תמורה לבעלי' אלא לכהן סבר כר' יוחנן בן נורי ור' שמעון בן אלעזר סבר כר' עקיבא. לישנ' אחרינא אצל ישראל עושין תמורה [משמע השתא להאי לישנא דעד שהוא ברשות ישראל אפילו כהן מימר בו לטעמיה דר' שמעון בן אלעזר דאמר כיון שבא ליד כהן זה וזה אין מימר מכלל דאצל ישראל זה וזה ממירין בו אלמא אית ליה זכייה בגויה. ותנא קמא דאמר אצל ישראל עושין תמורה] משמע לישראל ולא לכהן והיינו כרב נחמן [לא בפלוגתא כו']: אין רואין בכור לישראל כשבא ואומר בכור זה נתן לי כהן במומו: אלא א"כ היה כהן. שיאמר אני נתתיו לו במומו וכהן לכהן מוכר משום דאין הכהן נאמן ע"י עצמו אלא היינו טעמא דלישראל אסור מפני שנראה ככהן המסייע [בבית הגרנות מה כהן המסייע בבית הגרנות אין נותנין תרומה מפני שנראה כאלו נותנו לו בשכרו אף כהן

הגהות הגר"א [א] גמ' ור"ש אע"ג דסתם מתני' סיא ור"ש לא בעי רק לפרושי מ"מ גם רישא ר"ש דר"ע פליג עליה וכולהו סתימתאה אליבא דר"ע: [ב] שם דאמר אם באו כו'. דלא תקשי כיון דלא חזי להקרבה אמאי צריך לרבויי מנכ' (כתירוץ השני בתוס' ב"ק יב סד"ה ואליבא): [ג] שם ל"ק כו'. גירס"י ר"ע. ל"א לימא כתנאי בכור בבית הבעלים עושה תמורה בבית הכהן זה וזה אין עושין תמורה רשב"א כו' עד תמורה מאי לאו דר"נ א"ב לא דכ"ע א"ל דר"נ והכא בפלוגתא דריב"נ ור"ע קמפלגי ל"א לימא כתנאי בית הכהן אינו עושה תמורה ממרי הוא דלא ממיר הא זבוני מזבין רשב"א כיון שבא ליד כהן זה וזה אינו עושה תמורה דאפילו זבוני לא מצי מזבין מאי לאו דר"נ א"ב לא דכ"ע א"ל דר"נ וכאן בפלוגתא דריב"נ ור"ע קא מפלגי. אמר כו': [ד] שם אא"כ כהן עמו. פי' אותו כהן שנתן לו: [ה] רש"י ד"ה לא בפלוגתא כו' ע"א עושה תמורה נ"ל ל"א: [ו] בא"ד דישראל והכהן נ"ל הישראל בבית הכהן: [ז] ד"ה רשב"א כו' דכ"ע לית ליה. נ"ל אית להו: [ח] בא"ד כיון שבא ליד כהן זה וזה. בא לפרש דברי ת"ק: [ט] בא"ד ור' אלעזר נ"ל ולרשב"א אית ליה: [י] ד"ה ומי שרי. אפי' הוי מום קבוע. פי' מכנן: [יא] ד"ה היינו טעמא. אסור לקנות בכור תם. (בכור תם) דבעל מום לכ"ע מותר למכור מדקאמר לעיל בכור זה נתן כו': [יב] ד"ם ולא ס"ל. דאסור לקנות בשר בכור. מלת בשר יש למחוק:

בוצינא *טב מקרא : **מתני'** אממירין מן הצאן על הבקר ומן הבקר על הצאן ומן הכבשים על העזים ומן העזים על הכבשים מן הזכרים על הנקבות ומן הנקבות על הזכרים מן התמימים על בעלי מומין א] מן בעלי מומין על התמימים שנאמר °לא יחליפנו ולא ימיר אותו טוב ברע או רע בטוב ואיזהו טוב ברע בעלי מומין שקדם הקדישן את מומן :

גמ' מנא הני מילי דתנו רבנן °בהמה ב] בבהמה מכאן שממירין מן הצאן על הבקר ומן הבקר על הצאן מן הכבשים על העזים ומן העזים על הכבשים ומן הזכרים על הנקבות ומן הנקבות על הזכרים ג] ומן בעלי מומין על התמימים ומן התמימים על בעלי מומין יכול אפילו קדם מום ד] להקדישן ת"ל לא יחליפנו ולא ימיר אותו טוב ברע או רע בטוב ה] ואיזהו טוב ברע בעלי מומין שקדם הקדישן את מומן ו] מאי תלמודא אמר אביי ז] נימא קרא לא יחליפנו ולא ימיר אותו טוב ברע ח] או רע בו בטוב אחרינא ל"ל שמע מינה [א] טוב מעיקרו עושה תמורה ט] רע מעיקרו אין עושה תמורה רבא אמר תרווייהו טוב ייתורי מייתרי אם כן נכתוב קרא לא יחליפנו ולא ימיר אותו ברע *או רע בו למה לי למכתב תרווייהו טוב [ב] חד טוב אפי' י] בטוב נמי כי ממיר לקי ואידך טוב מעיקרו עושה תמורה רע מעיקרו אין עושה תמורה ואביי יא] אמר קל וחומר הוא *ומה טוב ברע דעלויי קא מעלי ליה לקי טוב בטוב דכי הדדי נינהו לא כל שכן דלקי ורבא *אין עונשין מן הדין ואביי יב] אמר לך הא לאו דינא הוא יג] מי גרע טוב מרע תנו רבנן לא יחליפנו בשל אחרים ולא ימיר אותו בשל עצמו יד] ולכתוב לא יחליפנו ולא בעי לא ימיר אותו אי כתב הכי הוה אמינא תצא זו ותכנס זו הוא טו] דתילקי אבל ממיר דתרווייהו קא מקדיש להו אימא לא לקי קא משמע לן האי בשל אחרים היכי דמי אי נימא בהמה דהקדש דידיה וחולין דעלמא מי מצי מקדיש °איש כי יקדיש את ביתו קדש לה' *אמר רחמנא מה ביתו ברשותו אף כל ברשותו ואלא בהמה דהקדש דעלמא וחולין דידיה מי מתפיס טז] בדבר שאינו שלו לעולם בבהמה דהקדש דעלמא וחולין דידיה כגון דאמר מריה דבהמה דהקדש כל הרוצה להמיר בבהמתו יבא וימיר יז] :

מתני' הממירין אחד בשנים ושנים באחד אחד במאה ומאה באחד ר"ש אומר אין ממירין אלא אחד באחד שנאמר °והיה הוא ותמורתו יהיה קדש מה הוא מיוחד אף יח] *היא מיוחדת :

גמ' מנא ה"מ דת"ר *בהמה בבהמה מכאן שממירין אחד בב' וב' באחד אחד במאה ומאה באחד ר"ש אומר אין ממירין אלא אחד באחד שנאמר בהמה בבהמה ולא בהמה בבהמות ולא בהמות בבהמה *אמר לו מצינו בהמות שקרויה בהמה שנאמר °ובהמה רבה ור"ש °בהמה רבה איקרי בהמה סתם לא איקרי וטעמא דר"ש משום בהמה הוא והא טעמא דר"ש משום הוא מה הוא מיוחד אף יט] תמורה מיוחדת מעיקרא אמר להן ר"ש מן והיה הוא ותמורתו וכי חזא דדרשי רבנן מבהמה בבהמה אמר להם איהו מהתם נמי מצינן למילף טעמא דידי אמר כ] ר"ל מודה ר"ש שממירין וחוזרין וממירין מ"ט קדושה ראשונה דהקדש להיכן הלכה ורבי יוחנן אמר כשם שאין ממירין ב' באחד כן אין ממירין וחוזרין וממירין תניא כוותיה דרבי יוחנן תניא כוותיה דר"ל תניא כוותיה דרבי יוחנן כשם שאין ממירין אחד בשנים כך אין ממירין וחוזרין וממירין תניא כוותיה דר"ל יכול כשם שאר"ש שאין ממירין שנים באחד כך אין ממירין וחוזרין וממירין ת"ל והיה הוא ותמורתו 'אפילו במאה :

כא] בעי רבי אבין לדברי האומר *) אין ממירין וחוזרין וממירין הפריש אשם להתכפר בו והמיר בו והומם

*) [לקמן יג:]

בוצינא דהשתא טב מקרא דלמחר בוצינא דלעת קטנה קרא דלעת גדולה כלומר מוטב שאמכרנו בשוה דשמא אם אני מניח להם מן הדמים לא יועילו לי כלום ולא יתנו לי בכורות שלהן : **מתני' טוב ברע.** תמים של חולין לא יתפיס ברע של קדש ואם המר ימיר וגו' אלמא בעלי מומין עבדי תמורה ואבעל מום חיילא תמורה דכתיב או רע בטוב דמשמע בעל מום דחולין בתם דהקדש : **ואי זהו טוב ברע.** כלומר איזהו רע דקדש דעביד תמורה שקדם הקדשו את מומו אבל קדם מומו את הקדשו לא עביד תמורה ובגמרא מפרש מאי תלמודא : **גמ' נכתוב לא ימיר אותו טוב ברע או רע בו.** והוי משמע או רע לא ימיר לא בטוב ולא ברע: **בטוב בתרא ל"ל לומר לך טוב מעיקרו.** שבשעה שהוקדש היה תמים ושוב נפל בו מום עושה תמורה : **לא ימיר אותו ברע.** והוי משמע דליהו הוי טוב : **או רע.** כג] [א] משמע או רע כג] של חולין לא ימיר בטוב : **טוב ברע.** טוב של חולין ברע של קדש : **דעלויי מעלי ליה.** להקדש לקי טוב בטוב מיבעיא: **אין עונשין מן הדין.** ולהכי איצטריך קרא דמשום דין קל וחומר לא מלקינן ליה כי מימר טוב בטוב : **ואביי אמר לך האי לאו עונשין מן הדין הוא.** אלא אגלויי מילתא בעלמא היא "דהיכא דגלי קרא דלקי אטוב דחולין כי מימר ליה ברע דקדש גלי נמי דלאי מימר ליה בטוב דקדש לקי : **דמי גרע טוב מרע.** כלומר מי גרע טוב דקדש מרע דקדש כי היכי דרע דקדש כי מחליף ליה לקי ה"ה לטוב דקדש דרחמנא לא קפיד אלא דלא יחליף מידי (א) דקדש : *חילוף משמע ע"י ב' אנשים ולא בעי ולא ימיר דמי גרע של עצמו משל אחרים : **חילוף שלא זו ותכנס זו.** והתם אע"ג דלא אהני מידי דהקדש תם איט יוצא לחולין אפ"ה לילקי הואיל ונתכוין להוציא הקדש לחולין : **מתני' ממירין אחד.** של חולין : **בשנים.** דקדש ואומר הרי זו תחת אלו : **ושנים.** דחולין באחד דקדש הרי אלו תחת זו : **מה הוא מיוחד.** דכתיב הוא : **גמ' והא טעמיה דר' שמעון במתניתין משום האי קרא הוא.** [ג] דוהיה הוא ותמורתו : **ומשנינן אמר ר' שמעון בן לקיש מודה רבי שמעון שממירין וחוזרין וממירין**-בהמה אחרת באותה בהמה ראשונה דהקדיש ואפילו עד מאה כד] : **מאי טעמא דקדושה ראשונה דהקדש ראשון להיכן הלכה.** שלא יתפיס עוד אחרת בקדושתו עד אלף לשון אחר אמר רבי דגרסינן מעיקרא אמר להן רבי שמעון מן והיה הוא ותמורתו וכי חזא דדרשי רבנן מבהמה בבהמה אמר להן איהו [ג] מהתם נמי מגילא למילף טעמא דידי ור' שמעון בן לקיש מימרא דנפשיה קאמר ולא לתרוצי הך פירכא אתא : והומס

שנאמר לא יחליפנו ולא ימיר אותו טוב ברע או רע בטוב. [ג] טוב קודש ברע דחולין או רע דקדש בטוב דחולין זה הכלל כה] הראשון הוא הקדש : **איזהו** טוב ברע בעלי מומין שקדם הקדישן למומן. זהו הפך מן האחרים כו] שהרי הכא האחר הוא הנתפס : **לאביי** חד בטוב ייתורי מייתר. ולרבא תרווייהו דהוה מלי למכתב ולא ימיר אותו ברע או רע וקשה מההיא דפ"ב דבכורות (דף יג:) דקאמר השתא רע דקדש בטוב דחולין אמרת לא טוב דקדש ברע דחולין מיבעיא משמע דטוב ברע מיותר למעוטי היכא דקדם מומן להקדישן דלא מתפיסן בתמורה ואין זה לא כאביי ולא כרבא ועוד קשה מאי קאמר טוב ברע מיבעיא והא איצטריך למימר דנתפס רע דחולין בטוב דקדש ויש לומר דהתם הכי קאמר לכתוב רחמנא ולא ימיר[ד]אותו רע בטוב או ברע טוב ברע למה לי כלומר טוב ל"ל אבל לא קאמר לניסתוק מטוב ברע כו' אלא מטוב לבד והיינו כאביי : **והא** טעמא דרבי שמעון משום הוא[ה]הוי אמר רבי שמעון בן לקיש מודה רבי שמעון דממירין וחוזרין וממירין. ופרש"י ללשון ראשון דתירוץ הוא ומשום הכי אתא בהמה בבהמה ודוחק הוא לאדרבה לדברי רבי שמעון משמע דבהמה חדא משמע ולא שנים והיכי קאמר דמפיק מיניה לממירין וחוזרין וממירין ול"א פרש"י דגרס מעיקרא אמר להן רבי שמעון מוהיה הוא ותמורתו וכי חזא דדרשי רבנן מבהמה בבהמה אמר להון איהו [ו] מהתם נמי מצי למילף טעמא דידי ורשב"ל מימרא דנפשיה קאמר ולאו לתרוצי הך פירכא אתא :

עז א מיי' פ"א מהל' תמורה הל"ד :

עח ב מיי' פ"ו מהל' ערכין הל' כב:

עט ג ד מיי' פ"א מהל' תמורה הל"ג :

פ ה מיי' שם הל"ד :

פא ו מיי' שם הל"ז :

שיטה מקובצת

א] מומין ומן בעלי : ב] בהמה . גליון אחר שהזכיר בהמה פעמים : ג] הזכרים ומן התמימים על בעלי מומין ומן בעלי מומין על התמימים יכול: ד] מום קבוע להקדישו תלמוד לומר : ה] בטוב. עי' תוס' לקמן(דף כו) : ו] מומן ולא שקדם מום קבוע להקדישן מאי : ז] עי' בהשמטות בסוף המסכת : ח] ברע. ס"א או רע מאי בטוב וכן גרים תרגמ"ה נימא קרא רע בטוב או רע פי' טוב דחולין ברע דקודש או רע דחולין ברע דקודש וכ"ש רע דחולין בטוב דקודש בטוב בתרא למה לי ולפי שיטה זו השני לעולם קדשים וכן הולכת שיטת דמתניתין: ט] עי' בהשמטות בסוף המסכת : י] אפילו טוב בטוב : יא] ואביי טוב בטוב מנלן דלא ימיר קסבר ק"ו : יב] ואביי. ס"א סבר האי גילוי מילתא בעלמא הוא ל"א ואביי אמר לך הא לאו וכו' וכן גירסת תרגמ"ה ורש"י לא גרים כן : יג] הוא אלא גלוי מילתא בעלמא הוא מי : יד] עי' בהשמטות בסוף המסכת: טו] הוא דלקי אבל : טז] מתפיס ותניא אין אדם מתפיס בדבר : יז] עי' בהשמטות בסוף המסכת : יח] אף תמורתו מיוחדת : יט] אמר ר"ל מודה ר"ש שממירין וחוזרין וממירין מ"ט קדושה ראשונה דהקדש להיכן הלכה. ל"א מעיקרא : כ] אמר רשב"ל. והתירוץ הראשון דהוא אמת הוא דדריש שאין ממירין אלא אחד באחד ומיהו דרשה דבהמות איצטריך לומר דבזה אחר זה יכול להמיר אפילו עד ק' דקדושה שבת להיכן הלכה : כא] עי' בהשמטות בסוף המסכת : כב] רע בו משמע : כג] קדש לא ימיר בטוב של חולין (טוב) וגם כאשר כתוב ברש"י בלא הגהה הוא מתיישב רק הלשון אינו משמע כן דלא ימיר אותו משמע דהקדש הוא רע בשל חולין אשר הוא טוב ממנו וכן מפרש בבכורו' פ"ב . [הוא לשון רב"א]: כד] [אא"ס] בכאן סי' כנס מן הכד ונמחק ותבל על דאכדין:) כה] הכלל השני היא : כו] האחרים שאומרים השני הוא הנתפס תיבות שהרי הכא האחר נמחק :

[סוכה נו: כתובות סג:]

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה דמי גרע וכו' דקדש הס"ד ואח"כ מ"ה של אחרים דחילוף וכו' אנשים הס"ד ואח"כ מ"ה ולא בעי וכו' אחרים הס"ד ואח"כ מ"ה תלא זו דחילוף תלא :

הגהות הגר"א

[א] גמ' ש"מ טוב כו'. (ולא ימיר אותו טוב ברע). וה"ק קרא טוב ברע או רע בטוב כשניהן בטוב דוקא וז"ש רש"י ד"ה נכתוב או רע כו' : [ב] שם חד טוב. פי' קמא : [ג] רש"י ד"ה והא טעמי'. דוהיה הוא ותמורתו ומשנינן כו'. פי' דאי מטעמא דמתני' תמורתו מיוחדת דוקא אבל מטעמא דכאן בכל פעם אינו ממיר אלא בהמה ומתורך קושיית התוס' :

גליון הש"ס

גמ' או רע בו. ע' לקמן דף כו ע"א תוס' ד"ה בעלת : שם בהמה רבה איקרי. עי' קדושין דף יח ע"א ברש"י ד"ה טובה ובתוס' דף מ"ב ע"ב ברש"י ד"ה וקסבר :

גירסת ל"מ מה"ד בשל אחרים דחילוף משמע ע"י ב' אנשים וכו' ולא בעי כו'

[סנהדרין עו. וש"נ]

[לקמן כט: ב"מ נז. ע"ש סנ: ב"ק ו, ע"ז סג. חולין קלט. ערכין כח.]

[צ"ל תמורתו כ"א במשנה שבמשניות] [תוספתא פ"א]

[צ"ל אמרו לו]

רבינו גרשום

שמוכר בכורו לישראל נראה כמוכרו לו בזול בשביל שכשיולד לו בכור שיתנהו לו ולא לאחר אסור] : ל"א אי שרית ליה לזבוני לישראל דילמא מעכב ליה ישראל לבכור דהוי בתוך עדריה עד דנפיל ביה מומא ואמר בכור זה מכר לי כהן במומו ומשתמיט ליה ולא יהיב בכורו לכהן : ומי מצי למימר הכי והא אמר רב יהודה כו' א). (דראשית הוא בכור): דמבר. שהוא ברי ושמן יותר מאחרים: אמרו ליה. (הכא) [התם] במתניתין מוכחא מילתא דא"ל א"ל כהן בתוך הזמן [תנהו ולא יתיב לית דמי מידי (כהן לישראל)] [ישראל לכהן] הילכך מיחזא ככהן המסייע [בבית הגרנות] דבההוא הנאה קא יתיב ליה ניהליה שפוטרו מטיפולו הכא כיון דמוכרו דיהבינן להון דמי לא מיחזי ככהן המסייע:מאי. אמרת דלמא מוזיל כהן לגבית שנותנו לו בפחות מדמיו לא עביד דסבר בוצינא טב מקרא מוטב ריוח מועט שאטול עכשו שאמכרנו לו בשווי מלפתות עכשו ובשביל ריוח של אחר זמן ל"א מר זוטרא כו'.אמרו ליה לא סבירא לן [דרב הונא] ועוד דהא מיזבן קא זבנינן אמר להו ולא סבירא לכו מתני' שאמרה כרב הונא בריה דרב יהושע אמרו ליה לא דמי דהתם מוכח מילתא כיון דיהב ליה בלא דמי אבל הכא מיזבן קא זבנינן ולא מיחזי ככהן המסייע:מן התמימין. של חולין על בעלי מומין של קדשים: מן בעלי מומין. של חולין על תמימין של קדשים שנאמר לא יחליפנו ולא ימיר אותו טוב ברע או רע בטוב: ואיזהו טוב ברע. תם של חולין ברע של קדשים מנלן דבעל מום איקרי רע דכתיב כל מום רע היינו שקדם הקדישן את מומן כדמפרש בגמרא [ומן תמימין של חולין על בעלי מומין של קדשים יכול אפי' קדם מום קבוע להקדישן ת"ל כו' : איזהו טוב של חולין ברע של קדשים. באותו שקדם הקדשו למומו]: גמ' מאי תלמודא. היכי משמע מהבא ב) מדשני קרא ואמר בטוב דלא איצטריך דניכתוב קרא טוב ברע או רע ולא לימא בטוב דכיון דקא' או רע [היינו] משמע בטוב ואמאי אמר תו בטוב אלא טוב מעיקרא עושה תמורה היינו שקדם הקדשו למומו [ולא רע מעקרו דהיינו שקדם מומו]: רבא אמר מתרווייהו טוב מצי ילפת.דתרווייהו מיתרי (רי"ת)[אלא]חד טור אתא [דאפילו] טוב בטוב לא ימיר[דאין אדם רשאי להמיר]וחד בטוב לטוב מעיקרא כו'[קל וחומר הוא רע של קדשים בטוב דחולין דקא מפיק רע דקודש ומייתי טוב בחולין במקומו לא ימיר.טוב בטוב דכי הדדי נינהו לא כל ש"כ דלקי]ואביי.סבר גלויי מילתא בעלמא הואיל ולקי על האי[לקי נמי אהאי]לישנא אחרינא לאו דינא הוא אלא ממילא מצית ילפת דמי גרע טוב ג) לרע (דכתיב לא יבקר בין טוב לרע) דקא מעלי ליה דלקי מפני מטוב בטוב דלא קא מעלי ליה ולא לקי אלא ש"מ דטוב בטוב נמי לקי אע"ג דלא כתב ביה [לאו] : בשל אחרים. חולין של אחרים ולא ימיר אותו (בשל הקדש) [בחולין] של עצמו : אי כתב . לא יחליפנו דמשמע בשל אחרים: הוה אמינא תצא זו ותכנס זו הוא דלקי. שלוקח בהמת חברו ונותן לו זו ומוציא האחרת לחולין : אבל מימר. בשל עצמו : דתרווייהו מצי מקדיש להו אימא לא לקי . אלא לקדיש לתרווייהו וליפטר קמ"ל דלא אלא לקי : [וטעמא דר' שמעון משום. בהמה ולא בהמות כו' : ואמר ריש לקיש . אע"ג דאמר ר' שמעון אין ממיר אלא אחד באחד מודה ר' שמעון שממירין וחוזרין וממירין באותה בהמת הקדש אפילו מאה אחד באחד בזה אחר זה וקא יליף האי סברא מן בהמה בבהמה ולא בהמה בבהמות הרבה ביחד אבל על בהמה אחת ממירין וחוזרין וממירין בזה אחר זה בהמות הרבה דהיינו נמי אחד באחד : ל"א מעיקרא במתניתין אזהיר להו מן והיה הוא וגו' ובברייתא דבעו רבנן למילף מן בהמה בבהמה אמר להו אדרבה בבהמה בבהמה לא משמע אלא אחד באחד . ולהאי לישנא אמר ריש לקיש הדר מימרא]: קדושתא קמייתא להיכן אזלא . דהא כתיב הוא ותמורתו יהיה קדש: [לדברי האומר אין ממירין וחוזרין וממירין הפריש אשם להתכפר בו והמיר בו . בהמה אחת :

א) אולי צ"ל אלא א"כ כהן עמו ומודה דהבכור הוא של הישראל . ב) נראה דצ"ל היכי משמע מהכא דמיירי בקדם הקדשן את מומן : מדשני קרא וכו'. ג) נראה דצ"ל דאין טעם לומר ברע בטוב דקא מעלי ליה דלקי מפני :

הגהות צ"ק [א] לא הס"ד ואח"כ מה"ד או רע משמע של חולין לא ימיר בטוב או ברע דהקדש הס"ד ואח"כ מה"ד טוב ברע טוב. של חולין . [ב] נמי מהתם מגילא . [ג] טוב חולין ברע קדש או רע דחולין בטוב קדש איזהו טוב ברע בעלי מומין שקדם הקדשן למומן זה הכלל זהו סיפר מן האחרים שהרי הכא הקדש הוא הנתפס והס"א . [ד] אותו ברע טוב ברע ל"ל כו' . [ה] ומכאי אמר ל"ש . [ו] נמי מהתם מצי .